

Голям рой в центъра на софия

Михаил Михайлов

В столицата, както и в други градове на страната, пчелните роеве не са изключение. Ежегодно, в сезона на рояването, те се появяват на най-неочаквани места: по дървета и храсти, в хралупи, процепи, фуги, фасади, стрехи, прозорци, комини и други. Понякога местата

на роевете са труднодостъпни и се налага използването на техника – стълба и дори автовишка.

Така през май, на кръстовището на „Иван Вазов“ и „Георги Раковски“, в централната част на столицата, на прозорец на третия етаж, се беше захванал голям пчелен рой. Свляянето му представляваше изпитание поради височината, на която се намираше и практически беше възможно да стане само с вишка. В последния ден на май беше създадена необходимата организация с отцепване на района и издигане на коша до роя. Пчелите бяха изградили голямо гнездо, състоящо се от 9 пити – галаци, всеки с височина към 60 см. и широчина около 30 см., в левия горен ъгъл, външно на прозорец. Питите бяха захванати на три места: на стъклото, за горния и страничен перваз и свляянето им изискваше усилие.

Питите, светли на цвят, бяха почти всички със запечатано пило и тънка ивица мед. Ориентацията на питите беше на югоизток, а плоскостта им бе на изток-запад. Пчелите бяха многобройни, но кротки, нямаше ужилване. Цялата процедура по свляянето на роя отне два часа. Кашоните с питите и пчелите бяха запечатани с тиксо и откарани на пчелина в Банкя, където ги разпределих в два кошера, с надеждата, че поне в

Голямо гнездо, състоящо се от 9 пити – галаци, всеки с височина към 60 см. и широчина около 30 см., в левия горен ъгъл, външно на прозорец

Пчелите бяха многобройни, но кротки, нямаше ужилване. Цялата операция по пренасянето отне 2 часа

единия ще се намира майката. За всеки случай и в двата кошера поставих пити с открито пило. Тъй като височината на плодниците беше недостатъчна, за да поеме далаците, поставих допълнително по един корпус, съставен от два магазина. Далаците разположих в средата на кошерите, а в ляво и дясно от тях – празни и маломедови пити, както и питите с открито пило. Между далаците поставих по една летвичка, за да не се залепват помежду си и да може пчелите свободно да излизат от пилото. Впрочем, пилото беше изцяло работническо, с малко търтееви килийки. Това подсказва за млада майка. Огромните далаци, изградени с пресен восък са също инди-

катор за млада и силна майка. Подхраних със захарно-медов разтвор 1:1.

А изводът от този случай е, че **пчелите могат да съществуват безпроблемно и в централната градска част без намесата на човека**. На тях не са им нужни нито кошери, нито подхранване, нито лекарства, нито каквито и да са грижи. Това е един свят, една вселена, която иска само спокойствие, чиста вода и чиста природа.

За отбелязване е, че преди повече от пет години, свалих рой от същото място, на същата фасада на сградата, намираща се до къщата музей на Иван Вазов. Пчелите са там и ще продължават да живеят в нови роеве. ■

ЛЮБОПИТНО

Японски многоножки спират влакове през 8 години. Защо?

В някои от планините на Централна и Северна Япония отдавна е наблюдавано едно странно явление – на всеки 8 години, през септември и октомври от почвата излизат безброй дребни стоножки, които покриват плътно

повърхността, включително и релсите на железниците и често принуждават влаковете да спират. Този факт дал основание на учените и гражданството да нарича популярно тези стоножки с името „влакови стоножки“ (train millipedes). Те принадлежат към класа на диплоподите (Diplopoda) и са описани от австрийския зоолог Карл Атемс (Carl Attems) още през 1909 г. под научното име *Parafontaria laminata*. По-късно се оказало, че в Япония се срещат още десетина вида от този род и всички те са ендемични за страната.

Възрастните полови зрели стоножки достигат на дължина само до 6 см. и цялото им развитие протича в горските почви на различна дълбочина, понякога и до 50 см. Хранят се с гниеща горска настилка и почвени органични вещества. Но защо се появяват така масово на повърхността на почвата и то само един път през точно определен период от 8 години?

За изясняването на тази загадка през 70-те години на миналия век бил формиран колектив от японски учени под ръководството на д-р Кейко Нийджима (Dr Keiko Nijima). Продължителността на изследването, което продължило почти половин век, се налагала от факта, че учените искали да установят подробно биологичното развитие на стоножките в почвата от яйце до възрастен индивид, а това се оказало че продължава цели ... 8 години. Резултатите от това из-

следване са публикувани през 2019 г. в английското списание Royal Society Open Science.

След снасянето на яйцата в почвата още през първата година от тях се излюпвали малки ларви – 1-во поколение, които оставали почти

неизменни през цялата година. На следващата година те линеели еднократно и се превръщали във 2-ро поколение, което било почти незабележимо по-голямо от първото поколение и продължавало да живее в почвата. И така – за цели 7 години животните линеели само по един път в годината, нараствали и се развивали с много бавни темпове. Едва през осмата година, след последно линеене, ларвите се превръщали във възрастни полови зрели индивиди и през есенните месеци поколението излизало на повърхността на почвата за осъществяване на оплождането. Именно тогава възрастните „влакови стоножки“ покривали плътно почвата в района. Покривали и железопътните релси, които ставали невидими и хлъзгави от безбройните пълзящи и любещи се стоножки! След оплождането „влаковите стоножки“ се оттегляли отново в почвата, където женските снасяли яйцата си за да се повтори явлението отново след нови 8 години! Учените успели да установят също, че женските стоножки снасяли в почвата от 400 до 1000 жизнеспособни яйца.

Подобно многогодишно развитие на ларви на членестоноги животни е известно досега в науката само при някои видове цикади от класа на насекомите, а сега се доказало че съществува в природата и при многоножките!

*По Royal Society Open Science
and Live Science*